

המחלקה לתלמוד ע"ש נפתל-יפה

המגמה לתלמוד

ראש המחלקה:	ד"ר אהרן עמית
פרופסור אמריטוס:	י' ריבלין, י' שפיגל, ד' שפרבר, י' תבורי, ח' מאק
פרופסור מן המניין:	ד' הנשקה, ל' מוסקוביץ, ח' מיליקובסקי
פרופסור חבר:	מ' בר-אילן, ג' וולף
מרצה בכיר:	י' גלינסקי, מ' סבתו, א' עמית, ע' פוקס, פ' רוט, ב' כהן, א' עצמון, ב' קצוף
מורה בכיר:	א' ארנד
מורה:	ח' בורגנסקי
דואר אלקטרוני:	depttl@mail.biu.ac.il
טלפון:	03-5318593, 03-5318612
פקס:	03-7384152
טל' מענה קולי:	03-5318612, 03-5318593
שעות קבלת קהל:	8:00-13:00
שעות קבלה טלפונית:	8:00-12:00

המחלקה לתלמוד עוסקת במחקר התורה-שבעל-פה ובהוראתה, על היבטיה הפילולוגיים, הספרותיים, ההיסטוריים והמשפטיים. הספרות הנלמדת כוללת את ספרות התורה שבעל-פה לדורותיה, דהיינו: ספרות התנאים (משנה, תוספתא ומדרשי הלכה) והאמוראים (התלמוד הירושלמי והתלמוד הבבלי), ספרות האגדה והספרות הרבנית שנוצרה בדורות שלאחר חתימת התלמוד ועד ימינו. הספרות הרבנית מוגדרת בצורה רחבה ביותר והיא כוללת פרשנות תלמודית, ספרי פסיקה, אוספי מנהגים וספרות השו"ת.

בקורסי מבוא לומדים תלמידי המחלקה את הגישות והשיטות של המחקר האקדמי בכל תחום, קוראים בספרות המקורות ובספרות המחקר, נחשפים לבעיות העולות מן המחקר המדעי של הטקסטים ורוכשים כלי מחקר ומתרגלים את השימוש בהם. בקורסים מתקדמים התלמידים מעמיקים את היכרותם עם השיטות המדעיות והמתודולוגיות השונות הנוהגות בכל תחום. התלמידים מתבקשים לנסות את כוחם ביישומן של שיטות אלה על-ידי כתיבת עבודות סמינריוניות בתחומים הנלמדים. הקורסים עוסקים במגוון רחב של נושאים, ובהם: ספרים מיוחדים, עולם האמונות והדעות של חז"ל, פרקים מתולדות ההלכה לאורך ההיסטוריה (מימי בית שני וההלכה הכיתתית ועד ימינו) ולרוחב ההלכה (תפילה, מועדים, כשרות, אישות וענייני חושן משפט), ונושאים מן המשפט העברי (בעיקר בתחום אישות וחושן משפט).

המחלקה פתוחה לכול ורואה חשיבות מרובה בקליטת תלמידים מסוגי רקע שונים. במסגרת המחלקה קיימת מגמה מיוחדת לתורה-שבעל-פה המיועדת לתלמידים שאינם בעלי רקע תלמודי נרחב. מספר תכניות מחקר העוסקות בתחומים השונים של המחקר שפורטו למעלה קיימות במחלקה, ותלמידי המחלקה יכולים להשתלב בתכניות אלה. המחלקה מציעה מספר מלגות צנועות לתלמידיה על פי שיקולים של הצטיינות בלימודים ומצב כלכלי.

תלמידי המחלקה יכולים לקבל, בשיתוף עם בית הספר לחינוך, רישיון להוראת התורה שבעל-פה במוסדות החינוך במדינת ישראל, כולל מוסדות על-יסודיים.

מבנה הלימודים והדרישות לתואר ראשון

א. תנאי קבלה לתואר ראשון

1. תעודת בגרות.
2. מבחן פסיכומטרי (מועמדים בעלי ממוצע בגרות של 9.5 ומעלה פטורים מבחינת הכניסה הפסיכומטרית).
3. יכולת ללמוד טקסט תלמודי באופן עצמאי.

במקרים מיוחדים יתקבלו מועמדים כתלמידים שלא מן המניין, בהתאם לתקנות האוניברסיטה.

ב. מסלולי לימוד לתואר הראשון

המחלקה לתלמוד מקיימת מספר מסלולי לימוד לתואר הראשון, ואלה הם:

1. מסלול מורחב - 46 ש"ש - למי שמבקש להתמחות בתלמוד בהרחבה ואינו מעוניין ללמוד מקצוע אחר. מס' המסלול 9101;
2. מסלול *מורחב מיוחד לרמ"ם - 30 ש"ש - מיועד לרבנים בעלי הסמכה מוכרת מהרבנות הראשית או למי שלמדו לפחות 6 שנים בישיבת הסדר, או בישיבה גבוהה, או במוסד תורני אחר שבו מתקיימים הלימודים לפחות 25 שעות בשבוע. שאר תנאי הקבלה – כמקובל באוניברסיטה. התלמיד חייב להשלים את לימודיו במסלול זה תוך שנתיים. מס' המסלול: 9102;
3. מסלול דו-ראשי לא מובנה - 27 ש"ש - למי שמבקש ללמוד גם במחלקה אחרת המציעה אף היא הסדר של מסלול דו-ראשי לא מובנה. מס' המסלול: 9260;
4. מסלול דו-ראשי מובנה - 25 ש"ש - למי שמבקש ללמוד בהיקף דומה במחלקה אחרת שיש הסכם בינה לבין המחלקה לתלמוד; המחלקות הן: תנ"ך, תולדות עם ישראל, ספרות עם ישראל, לימודי ארץ ישראל, לשון עברית, לימודים קלסיים ולימודי מידענות. מספר המסלול: 9250;

הבהרה 1: ש"ש (=שעה שנתית) פירושה קורס בן שעה אחת המתקיים מדי שבוע בשבוע במשך שנה אקדמית שלמה, או קורס בן שתיים המתקיים בסמסטר אחד בלבד. סטודנט הלומד, למשל, במשך שנה שלמה 24 שעות מדי שבוע בשבוע "אגרי" באמתחתו 24 שעות שנתיות.

הבהרה 2: רוב תלמידי האוניברסיטה חייבים בלימודי יסוד ביהדות בהיקף של 10 ש"ש, מהם 4 ש"ש בתלמוד. תלמידי המחלקה, בכל המסלולים, חייבים ללמוד את 4 השעות השנתיות של חובת לימודי היסוד בתלמוד מתוך קורסי הבחירה של המחלקה, בנוסף לדרישות הש"ש בהתאם למסלולם. הוראה זו אינה חלה על תלמידים הפטורים מלימודי יסוד.

ג. פירוט הדרישות

1. להלן פירוט הקורסים לכל התלמידים, לפי מכסת השעות שהתלמיד חייב בהן בכל מסלול. הקורסים מאוגדים ב"אשכולות" לפי תחומיהם.

2. מטלות נוספות

בכל המסלולים הנ"ל התלמידים חייבים במטלות נוספות שהאוניברסיטה מטילה על כל תלמידיה (כגון: שפה זרה, קורסים כלליים ולימודי יסוד) והן מפורטות במקום אחר בחוברת זו. על התלמיד מוטלת החובה לברר בדיוק מה הן חובותיו ולמלא אותן.

דרישות לתלמוד במסלול מורחב:

46 ש"ש בהיקף הבא:
שנה א'- קורסי חובה בהיקף של 6 ש"ש
קורסי בחירה
בחינת בקיאות- חובה בשנה א'
שנים ב'-ג'- קורסי בחירה
3 עבודות סמינריוניות

דרישות לתלמוד במסלול מורחב מיוחד לרמי"ם:

30 ש"ש בהיקף הבא:
שנה א'- קורסי חובה בהיקף של 6 ש"ש
קורסי בחירה
בחינת בקיאות – חובה בשנה א'
שנה ב'- שתי עבודות סמינריוניות

דרישות לתלמוד במסלול דו-ראשי מובנה:

25 ש"ש בהיקף הבא:
שנה א'- קורסי חובה בהיקף של 6 ש"ש
קורסי בחירה
בחינת בקיאות- חובה בשנה א'
שנים ב'-ג'- קורסי בחירה
שתי עבודות סמינריוניות

דרישות לתלמוד במסלול דו-ראשי לא מובנה:

27 ש"ש בהיקף הבא:
שנה א'- קורסי חובה בהיקף של 6 ש"ש
קורסי בחירה
בחינת בקיאות- חובה בשנה א'
שנים ב'-ג'- קורסי בחירה
שתי עבודות סמינריוניות

מבנה הלימודים והדרישות לתואר שני

א. תנאי קבלה לתואר השני

תנאי הקבלה ללימודי התואר השני הם:

א. תואר ראשון בציון ממוצע של 76% לפחות.

דרישות המחלקה לשנת הלימודים התשע"ט

ב. ראיון אישי למועמדים למסלול א' (עם תזה)

ב. מסלולי לימוד לתואר השני

בלימודי התואר השני קיימים שלושה מסלולים: מסלול א', הכולל כתיבת מחקר מתקדם (תזה); מסלול ב', המיועד לאלה הרוצים להרחיב את ידיעותיהם בלי להתמקד במחקר. הקורסים הנדרשים והמטלות האחרות ייקבעו בהתאם לרקע התלמיד.

1. מסלול א' (עם תזה)

- א. בוגרי התואר הראשון בתלמוד חייבים ב-12 ש"ש.
- ב. תלמידים שאינם בעלי תואר אקדמי בתלמוד חייבים גם בהשלמות בהיקף של עד 6 ש"ש (בתיאום עם ראש המחלקה) – ס"ה 18 ש"ש.

2. מסלול ב' (בלי תזה)

- א. בוגרי התואר הראשון בתלמוד חייבים ב-18 ש"ש.
- ב. תלמידים שאינם בעלי תואר אקדמי בתלמוד חייבים גם בהשלמות בהיקף של עד 6 ש"ש – ס"ה 24 ש"ש.

ג. פירוט הדרישות

1. פירוט הרכב הקורסים לכל התלמידים, לפי מכסת השעות שהתלמיד חייב בהן בכל מסלול. הקורסים מאוגדים ב"אשכולות" לפי תחומיהם.
2. עבודת המחקר - תזה (למסלול א')
להוראות כלליות על עבודת המחקר ראה נספחים 1, 2 ו-3 לתקנות הוועדה לתואר שני. יש להגיש את ההצעה של תכנית המחקר לשיפוט במחלקה עד סוף שנת הלימודים הראשונה. אחרי הגשת העבודה, התלמיד יבחן בחינת גמר בעל-פה על עבודת המחקר.
3. מטלות נוספות
בכל המסלולים הנ"ל התלמידים חייבים במטלות נוספות שהאוניברסיטה מטילה על כל תלמידיה, והן מפורטות במקום אחר בחוברת זו. על התלמיד מוטלת החובה לברר בדיוק מה הן חובותיו ולבצע אותן.

מבנה הלימודים והדרישות לתואר שלישי

המחלקה לתלמוד מדריכה את תלמידיה המתקדמים בכתיבת עבודות מחקר לקראת קבלת התואר השלישי, הן במסגרת המסלול הרגיל והן במסגרת המסלול המשולב (עייף תקנון האוניברסיטה ללימודים לתואר השלישי).

א. תנאי קבלה

1. תואר שני ממוסד אקדמי מוכר.
2. כתיבת תזה לתואר שני בתלמוד, או עבודת שוות ערך לתלמידים שלא כתבו תזה במסגרת התואר השני שלהם.
3. ראיון אישי.

ב. דרישות

1. כתיבת מחקר מתקדם (דיסרטציה) בהדרכת מנחה מטעם המחלקה.
2. השתתפות בקורסים. תכנית הלימודים תיקבע על ידי ראש המחלקה באופן אישי לכל תלמיד, בהתחשב בלימודיו הקודמים ובתחום מחקרו, ובתיאום עם המנחה.
3. בחינת פטור באנגלית ע"י ראש המחלקה

דרישות המחלקה לשנת הלימודים התשע"ט

שנה א' חובה תואר ראשון בכל המסלולים :

שם הקורס	מס' הקורס	סוג מפגש	מורחב 46 ש"ש	מורחב רמי"ם 30 ש"ש	דו ראשי מובנה 25 ש"ש	דו ראשי לא מובנה 27 ש"ש
הדרכה ביבליוגרפית	09-101-01	הרצאה	2	2	2	2
הספרות התנאית	09-380-01	הרצאה	2	2	2	2
הספרות האמוראית	09-389-01	הרצאה	2	2	2	2
מבוא לאגדה ומדרש	09-563-01	הרצאה	2	2	2	2
בחינה ביבלוגרפית	09-901-01	בחינה	0	0	0	0
סה"כ			6	6	6	6

דרישות המחלקה לשנת הלימודים התשע"ט

שנה א' +ב'+ג' בחירה תואר ראשון בכל המסלולים (מסלול תלמוד מורחב רמ"ם שנה א+ב בחירה)

שם הקורס	מס' הקורס	נק"ז	סוג המפגש	מורחב 46 ש"ש	מורחב רמ"ם 30 ש"ש	דו ראשי מובנה 25 ש"ש	דו ראשי לא מובנה 27 ש"ש
הלכה ומודרנה – הלכה ורפואה	10-612-01	2	הרצאה	34 ש"ש	20 ש"ש	15 ש"ש	17 ש"ש
פוסקי המאה העשרים	10-701-01	2	הרצאה				
בין אשכנז לצרפת: ספרות ההלכה והפרשנות	10-072-01	2	הרצאה				
מצוות הצדקה: המדרש ההלכה והמנהג	10-076-01	2	הרצאה				
מדרשי בראשית	10-106-01	2	הרצאה				
התפילה במשנתם של חז"ל: בבלי ברכות פרקים ד-ה	10-074-01	2	הרצאה				
הסיפור האמוראי בבבלי ובירושלמי	10-636-01	2	הרצאה				
משנה ותוספתא- ברכות	10-031-01	2	הרצאה				
משנה ותוספתא: מסכת ראש השנה	09-519-01	2	הרצאה				
ספרא וספרי – מבוא וסוגיות	09-504-01	2	הרצאה				
עדים זוממים וחייבי גלויות: בבלי מכות פרקים א-ב	09-075-01	2	הרצאה				
סוגיות מסדר נשים: עיון משווה	09-042-01	2	הרצאה				
המקרא בראי המדרש: עיון במדרשי התנחומא-ילמדנו-הרצאה	09-071-01	2	הרצאה				
סוגיות נבחרות בבבלי ברכות	09-044-01	2	הרצאה				
דיני הלוואות בימי הביניים	09-070-01	2	הרצאה				
תולדות ההלכה בפרובנס	09-018-01	2	הרצאה				
משנה ותוספתא: דיני נזיקין	09-546-01	2	הרצאה				
תקופת הגאונים וספרותה	09-599-01	1	הרצאה				
אגרת רש"ג	09-073-01	1	הרצאה				
אמוראי בבל: דרכי פסיקה	10-608-01	1	הרצאה				
ירושה וצוואה במשפט העברי ע"פ דין	10-413-01	1	הרצאה				
ישיבות, חינוך ודרכי לימוד (1650-950): הלכה ומטה-הלכה בימי הביניים	10-065-01	2	הרצאה				
דמויות מקראיות בראי האגדה	10-020-01	1	הרצאה				
סדרי לימוד בישיבות גאונים	09-074-01	1	הרצאה				
טקסטים תלמודיים	10-069-01	1	הרצאה				
משנה ותוספתא הלכות נישואין	09-597-01	1	הרצאה				
ההקשר ההלכתי של האגדה בתלמוד בבלי	09-076-01	2	הרצאה				
יהדות אשכנז ויצירתה	09-590-01	2	הרצאה				
עולם התפילה	10-633-01	1	הרצאה				

דרישות המחלקה לשנת הלימודים התשע"ט

				הרצאה	1	10-634-01	עולם בית כנסת
				הרצאה	2	10-605-01	התפילה בתקופת התנאים והאמוראים
				הרצאה	2	10-066-01	סוגיות באגדה
				הרצאה	2	10-067-01	תלמודה של א"י
				הרצאה	2	10-071-01	מועדי ישראל בהתפתחותם
				הרצאה	2	10-075-01	מבוא לספרות ראשונים

שנה ג' סמינריונים תואר ראשון בכל המסלולים : (שנה ב' למסלול תלמוד רמ"ם)

שם הקורס	מס' הקורס	נק"ז	מורחב 46 ש"ש	מורחב רמ"ם 30 ש"ש	דו ראשי מובנה 25 ש"ש	דו ראשי לא מובנה 27 ש"ש
הלכה ומודרנה – הלכה ורפואה	10-821-01	2	6 ש"ש	4 ש"ש	4 ש"ש	4 ש"ש
פוסקי המאה העשרים	10-852-01	2				
בין אשכנז לצרפת : ספרות ההלכה והפרשנות	10-862-01	2				
מצוות הצדקה : המדרש ההלכה והמנהג	10-864-01	2				
מדרשי בראשית	10-827-01	2				
התפילה במשנתם של חז"ל : בבלי ברכות פרקים ד-ה	10-863-01	2				
הסיפור האמוראי בבבלי ובירושלמי	10-810-01	2				
משנה ותוספתא- ברכות	10-848-01	2				
משנה ותוספתא : מסכת ראש השנה	09-839-01	2				
ספרא וספרי – מבוא וסוגיות ויקרא רבה	09-817-01	2				
	09-850-01	2				
עדים זוממים וחייבי גלויות : בבלי מכות פרקים א-ב	09-878-01	2				
סוגיות מסדר נשים : עיון משווה	09-854-01	2				
המקרא בראי המדרש : עיון במדרשי התנחומא-למדנו-הרצאה	09-877-01	2				
סוגיות נבחרות בבבלי ברכות	09-869-01	2				
דיני הלוואות בימי הביניים	09-876-01	2				
תולדות ההלכה בפרובנס	09-866-01	2				
משנה ותוספתא : דיני נזיקין	09-868-01	2				

הערה : מי שחייב בלימודי יסוד ביהדות, 4 ש"ש (מתוך 10 ש"ש) מועברות למחלקה

שנה א' + ב' בחירה תואר שני בכל המסלולים :

שם הקורס	מס' הקורס	נק"ז	סוג המפגש	מסלול א' עם תזה 12 ש"ש	מסלול ב' בלי תזה 18 ש"ש	מסלול ג' מורים בלי תזה 18 ש"ש
הלכה ומודרנה – הלכה ורפואה	10-612-01	2	הרצאה	8 ש"ש	14 ש"ש	14 ש"ש
פוסקי המאה העשרים	10-701-01	2	הרצאה			
בין אשכנז לצרפת: ספרות ההלכה והפרשנות	10-072-01	2	הרצאה			
מצוות הצדקה: המדרש ההלכה והמנהג	10-076-01	2	הרצאה			
מדרשי בראשית	10-106-01	2	הרצאה			
התפילה במשנתם של חז"ל: בבלי ברכות פרקים ד-ה	10-074-01	2	הרצאה			
הסיפור האמוראי בבבלי ובירושלמי	10-636-01	2	הרצאה			
משנה ותוספתא- ברכות	10-031-01	2	הרצאה			
משנה ותוספתא: מסכת ראש השנה	09-519-01	2	הרצאה			
ספרא וספרי – מבוא וסוגיות	09-504-01	2	הרצאה			
עדים זוממים וחייבי גלויות: בבלי מכות פרקים א-ב	09-075-01	2	הרצאה			
סוגיות מסדר נשים: עיון משווה	09-042-01	2	הרצאה			
המקרא בראי המדרש: עיון במדרשי התנחומא-ילמדנו-הרצאה	09-071-01	2	הרצאה			
סוגיות נבחרות בבבלי ברכות	09-044-01	2	הרצאה			
דיני הלוואות בימי הביניים	09-070-01	2	הרצאה			
תולדות ההלכה בפרובנס	09-018-01	2	הרצאה			
משנה ותוספתא: דיני נזיקין	09-546-01	2	הרצאה			
תקופת הגאונים וספרותה	09-599-01	1	הרצאה			
אגרת רש"ג	09-073-01	1	הרצאה			
אמוראי בבל: דרכי פסיקה	10-608-01	1	הרצאה			
ירושה וצוואה במשפט העברי ע"פ דין	10-413-01	1	הרצאה			
ישיבות, חינוך ודרכי לימוד (1650-950): הלכה ומטה-הלכה בימי הביניים	10-065-01	2	הרצאה			
דמויות מקראיות בראי האגדה	10-020-01	1	הרצאה			
סדרי לימוד בישיבות גאונים	09-074-01	1	הרצאה			
טקסטים תלמודיים	10-069-01	1	הרצאה			
משנה ותוספתא הלכות נישואין	09-597-01	1	הרצאה			
ההקשר ההלכתי של האגדה בתלמוד בבלי	09-076-01	2	הרצאה			
יהדות אשכנז ויצירתה	09-590-01	2	הרצאה			
עולם התפילה	10-633-01	1	הרצאה			

דרישות המחלקה לשנת הלימודים התשע"ט

			הרצאה	1	10-634-01	עולם בית כנסת
			הרצאה	2	10-605-01	התפילה בתקופת התנאים והאמוראים
			הרצאה	2	10-066-01	סוגיות באגדה
			הרצאה	2	10-067-01	תלמודה של א"י
			הרצאה	2	10-071-01	מועדי ישראל בהתפתחותם
			הרצאה	2	10-075-01	מבוא לספרות ראשונים
			הרצאה	2	09-563-01	מבוא למדרש ואגדה

תואר שני בכל המסלולים סמינריונים :

שם הקורס	מס' הקורס	נק"ז	מסלול א' עם תזה 12 ש"ש	מסלול ב' בלי תזה 18 ש"ש	מסלול ג' מורים בלי תזה 18 ש"ש
הלכה ומודרנה – הלכה ורפואה	10-821-01	2	4 ש"ש	4 ש"ש	4 ש"ש
פוסקי המאה העשרים	10-852-01	2	4 ש"ש	4 ש"ש	4 ש"ש
בין אשכנז לצרפת : ספרות ההלכה והפרשנות	10-862-01	2	4 ש"ש	4 ש"ש	4 ש"ש
מצוות הצדקה : המדרש ההלכה והמנהג	10-864-01	2	4 ש"ש	4 ש"ש	4 ש"ש
מדרשי בראשית	10-827-01	2	4 ש"ש	4 ש"ש	4 ש"ש
התפילה במשנתם של חז"ל : בבלי ברכות פרקים ד-ה	10-863-01	2	4 ש"ש	4 ש"ש	4 ש"ש
הסיפור האמוראי בבבלי ובירושלמי	10-810-01	2	4 ש"ש	4 ש"ש	4 ש"ש
משנה ותוספתא- ברכות	10-848-01	2	4 ש"ש	4 ש"ש	4 ש"ש
משנה ותוספתא : מסכת ראש השנה	09-839-01	2	4 ש"ש	4 ש"ש	4 ש"ש
ספרא וספרי – מבוא וסוגיות	09-817-01	2	4 ש"ש	4 ש"ש	4 ש"ש
ויקרא רבה	09-850-01	2	4 ש"ש	4 ש"ש	4 ש"ש
עדים זוממים וחייבי גלויות : בבלי מכות פרקים א-ב	09-878-01	2	4 ש"ש	4 ש"ש	4 ש"ש
סוגיות מסדר נשים : עיון משווה	09-854-01	2	4 ש"ש	4 ש"ש	4 ש"ש
המקרא בראי המדרש : עיון במדרשי התנחומא-ילמדנו- הרצאה	09-877-01	2	4 ש"ש	4 ש"ש	4 ש"ש
סוגיות נבחרות בבבלי ברכות	09-869-01	2	4 ש"ש	4 ש"ש	4 ש"ש
דיני הלוואות בימי הביניים	09-876-01	2	4 ש"ש	4 ש"ש	4 ש"ש
משנה ותוספתא : דיני נזיקין	09-868-01	2	4 ש"ש	4 ש"ש	4 ש"ש

הערות :

- השלמות בתיאום עם ראש המחלקה בהיקף של עד 6 ש"ש.
- מבחן בקיאות חובה
- לימודי יסוד ביהדות ע"פ דרישות

דרישות המחלקה לשנת הלימודים התשע"ט

דרישות המחלקה לשנת הלימודים התשע"ט